

Yazında Sürgünlük: Şakir Bilgin'in "Sürgündeki Yabancı" Romanına Bakış

Oğuzhan Çetiner¹

Hikmet Asutay²

¹Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yabancı Diller Eğitimi,
Alman Dili Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi, oguzhancetiner1907@gmail.com

²Prof. Dr.; Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Alman Dili Eğitimi ABD. Edirne, hikmetasutay@yahoo.de

Özet: Bu çalışmada incelenen romanda, Türk Alman göç yazınında 1980'li yıllarda Türkiye'de yaşanmış siyasal olaylardan dolayı Kemal isimli karakterin ülkesinden Almanya'ya kaçışı ele alınmıştır. Kemal gibi birçok kişi bu dönemde Almanya ve diğer Avrupa ülkelerine göç etmiştir. İlk kuşağın sürgüne / göçe gittiğinde yaşamış olduğu sıkıntılar konu edilmiştir. Şakir Bilgin'in öz yaşamında bu tarz bir olayla karşı karşıya kaldığı görülmüştür. Yazar Türkiye'de hapis yattıktan sonra Almanya'ya taşınmıştır. Romanın olay örgüsünde sığınmacı olarak Almanya'ya gelen bir Türk vardır. Adı Kemal olan bu Türk Almanya'ya iltica başvurusunda bulunmuştur. Fakat Almanya tarafından sürekli olarak reddedilmektedir. Kendisini sürgünde görmekte olan Kemal, memleket hasreti çekmektedir. Sabine isimli bir genç kız ile ilişki yaşamakta olan Kemal, Sabine'nin ailesi tarafından sürekli olarak dışlanmaktadır. Kendini bir hiçlik içinde hisseden Kemal, yurdundan uzak kalması ve gittiği her şehirde yaşamış olduğu sıkıntılar ile bir yurt arama çabasındadır. Daha sonra Avusturya ve Fransa'ya da başvuruda bulunmuş ve Fransa tarafından sığınma başvurusu kabul edilmiştir. Yazar, oradaki dil problemine dikkat çekmektedir. Fakat bunu daha sonra yavaş yavaş aşmaktadır. Vatandan uzaklaşmanın yarattığı özlemi, yalnızlık duygusunu, uyum sağlama çabalarını, yaşamış olduğu ruhsal sıkıntıları, sürgünlükle gelen yaşam koşullarını, Almanya'da yaşamadığı dil problemini Fransa'da yaşamış olması ve dertleşecek kimsenin olmamasını eserinde işlemiştir. Eserde sürgünlük problemi ilk olarak ele alınmaktadır. Daha sonra sürgünlük probleminden dolayı oluşmuş olan yabancılaşma, yalnızlaşma duygusu, değersizlik hissi, başıboşluk gibi kavramlar görülmektedir. Irkçılık, memleket hasreti, sığınmacı olarak yaşaması gibi kavramlarla birlikte oluşmuş olan yurtsuzluk problemi ele alınmıştır. Son olarak ise Almanya'daki mükemmel Almancası ile Fransa'da yaşamış olduğu dil sorununa değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Şakir Bilgin, Sürgünlük, Göç, Yabancılaşma, Yurtsuzluk, Dil Problemi

Exile in Literature: In Novel "Foreign in exile" from Şakir Bilgin.

Abstract: Due to the political events that happened in the 1980s in Turkey. Kemal-named character was taken way from his country to Germany. Many people, such as Kemal, migrated to Germany and other European countries during this period. The difficulties that the first generation lived when they went to exile / memento were discussed. In the very life of Şakir Bilgin, this type of event has been confronted. Şakir Bilgin after prison in Turkey also moved to Germany. There is a Turk who came to Germany as an asylum seeker on the occasion of the event. This name Kemal was found in the application for asylum to the Turkish Germans, but is constantly rejected by Germany. The Kemal country, which is seeing itself continuously, is desperate. Kemal, who is living with a younh girl named Sabine; migrants are consantly being displaced by their families. Feeling himself in a nothingness, Kemal is in search of a dormitory with the disturbances that he has lived in every city he went to and away from his country. After then Kemal made an application for asylum to Austria an France. His application for asylum was accepted by France. Kemal had language problem at first but then he was able to overcome that problem. The author wrote following topics on this Works: homesickness, feeling of loneliness, mental disorders that he had, his efforts to accommodate to new circumstances, exiled life living conditions, also language problem which he had in France and in addition to this he didn't speak with anyone and didn't have a brief chat. The problem of exile is addressed fort he first time in his book "Sürgündeki Yabancı". He also wrote Idleness, feeling of valuelessness, racism and the problem of rootlessness on his Works because of the exile problems. Besides these, he mentioned the importance of language problem that he had when he went to France although he knew German language very well.

Keywords: Şakir Bilgin, exile, migration, alien, rootless, language problems

1. Giriş

Altmışlı yıllardan günümüze dek Almanya'da bulunan gurbetçilerimiz ile ilgili olarak oluşan göçmen yazını bugün için artık altmışıncı yılını

dolduracaktır. Üç kuşak sanatçıların bulunduğu göçmen yazınında ilk yıllarında birkaç sanatçı var iken, bugün ikiyüzün üzerinde şair ve yazar bulunmaktadır. Bu kadar genişlemiş olan bu yazın grubunda ekonomik göçle giden sanatçıların yanı

sıra zorunlu göçe maruz kalmış olan sanatçılar da mevcuttur. Çoğu siyasi nedenlerle sürgün edilen veya ülkesinden ayrılmak zorunda kalan bu sanatçılardan biri de Şakir Bilgin'dir. Bu çalışmada da göç yazını içerisinde ayrı bir alt başlık olarak ele alınan sürgün yazını bağlamında Şakir Bilgin'in eseri irdelenecektir.

Sürgünlük kavramı insanların hayatlarının daimi bir parçası olarak görülür. Bu durumdan ötürü insanlar hep bir arayış halindedir. Çünkü insanlar kendilerini bir yerlere ait hissetmek ister. Eğer kendilerini bir yere ait olamama duygusu içinde gördükleri vakit, ruhsal bir bunalım yaşayabilirler. Bu anlamda sürgünlük, zorunlu göç olarak da adlandırılmaktadır (Bkz. Doğan 2017). Bir kişinin sürgün olması için doğmuş olduğu ülkenin dışındaki bir ülkede mecburi olarak yaşaması gerekir. Sürgünlük üzerine eser yazan yazarların da sürgünde yaşamış olması gerekir;

"Sürgünlük, "hem zamanın içinde, hem de dışındadır. Kaçış ve yalnızlıkla örülüdür dünyası. Yaşadığı yer değil, yaşattıkları/onda yaşayanlar önemlidir. Kopulan yer bağlanıldır aslında; yaşanmışlıkları, anıları, izleri onun var oluşu gerçeğidir" (Andaç, 1996, s. 12)

Yurtdışında yaşayan sanatçılar için yaygın olarak göçmen / sürgün yazar kavramları kullanılmaktadır. Bu kavramlar, siyasî nedenlerle veya göç dalgasının ardından ekonomik nedenlerle yurtdışına yerleşen edebiyatçılar için doğru kabul edilse de, geçerliliğinin bugün devam ettiği söylenemez. Günümüzde, özellikle Almanya'daki yazar ve şairler için göç ya da sürgün, ailelerinin Almanya'ya geliş nedenidir. Fakat bu nedenin onlarla doğrudan bir bağlantısı yoktur. İki kültür arasında kalmanın sancılarını yaşasalar bile Türkiye, onlar için yaz tatillerinde görülen bir ülke olmaktan öteye gidemeyecektir. Dolayısıyla yurt dışına ekonomik veya siyasî nedenlerle çıkmış edebiyatçıların eserlerinde yer alan, ülkeye duyulan tutku ve özlem onların eserlerinde yerini farklı konulara bırakacaktır" (Topçu, 2009, s. 704). Siyasi nedenlerden dolayı hapis yatan yazar, öğretmen ve bir iş adamı olan Şakir Bilgin "Sürgündeki Yabancı" isimli romanında sürgünlük ve göç kavramını ele almıştır.

Bu çalışmanın amacı Şakir Bilgin'in "Sürgündeki Yabancı" adlı eserindeki sürgünlük kavramının incelenmesi ve bu sürgünlük kavramının etkisiyle oluşan yabancılaşma, yurtsuzluk ve dil sorunu kavramlarının incelenmesidir.

2. Göç Yazını Bağlamında Sürgün

1980'lerde ülkemizde yaşanmış olan ihtilal ile kişiler ülkelerinden başka bir ülkeye göç etmek zorunda kalmıştır. Göç kavramı sürgünlük olarak da tasvir edilebilir. Göç yazınında ilk kuşak o dönemde yaşanmış olan sıkıntıları anlatır. "Sürgünlük olgusundan ziyade vatandan uzakta yaşamının yarattığı özlem ve köklerden kopma duyguları aktarılır" (Kocadoru, 2003, s. 1). Göç yazınında anlatılan olaylarda uyum sağlama çabaları, gurbet, yalnızlık ve hüznü içerikler, metaforlar ve semboller vardır. "Olumsuz Almanya imgesi, modern ve geleneksel yaşamla iç içe işlenirken özgün yazın tarzı, dil ve tematik anlayış neredeyse âni kaçırmaksızın cümlelere döker" (Öztürk, 1996, s. 82).

Göçmen veya sürgünler, bir bakıma yurtsuz yaşayan kişilerdir. "Ancak, sorunları geçmişe doğru ve geçmişteki mekân üzerine kuran sürgüncü, kendini yeniden yerine yurduna sokmaktadır. O halde toplumun içinden çıkan kişi, sürgüne gitse de, sonunda kendi varlığını ait olduğu cemaatin varlığı ile koparamamaktadır" (Akay, 1996, s. 72). "Göç etmek, sadece yaşanılan yerin değişmesi değildir. Bir kültürden diğerine geçiş, bir süreç. Göçen kişi yeni bir kültürde yaşamaya başlar. Bunun yanında, eski kültüre ait olmaktan da vazgeçemez" (Balcıoğlu, 2007, s. 82).

3. Şakir Bilgin'in Öz Yaşamına Kısa Bir Bakış

1951 Bolu/Mengen doğumlu olan yazar, 1969 yılında Bolu Erkek Öğretmen Okulunu bitirdi ve yöresindeki köylerde 4 yıl ilkokul öğretmeni olarak çalıştı (Bkz. Bilgin, 1998, s. 5) Şiire olan ilgisi, ilk atandığı köyde başlayan yazar, sosyal içerikli ve slogan tarzında şiirler yazmış ancak tutkusu iki yılla sınırlı kalmıştır. Sol yazınına ilgisi artsan yazar, Eğitim Enstitüsü'ne başladığında siyasal tutumunu belirlemiştir. Çeşitli eylemlere katılarak devrimci yönüyle dikkat çekmiş, 1976'da Beden Eğitimi Öğretmeni olarak atandığı Niğde'de görevine bu olaylar yüzünden başlayamamış, bu yüzden de Köln'e babasının yanına giderek burada öğretmenlik hayatına devam etmiştir (Bkz. Asutay, 2017, s. 152). Daha sonra siyasi nedenlerden dolayı tutuklanarak üç yıl hapis yatmıştır. Almanya'da büyük yankı uyandıran bu olay için çeşitli kampanyalar yapılmıştır. Hapisten çıktıktan sonra babasının da bulunduğu Almanya'ya temelli olarak taşınmıştır.

3.1. "Sürgündeki Yabancı" Romanının Olay Örgüsü

Başlangıçta Kemal ve Sabine adında iki karakter vardır. Bunlar sevgilidir ve kız hamiledir. Sabine hamile olduğunu ailesine söyleyeceğini Kemal'e söyler. Kemal de onunla gelemeyeceğini fakat onun için üzülmediğini belirtir. Fakat Sabine hamileliğini ailesine söylemekten korkmadığını söyler. Sabine'nin bir Türk'e aşık olması evin huzurunu bozar. Sabine aşklarının kalıcı olduğuna inanır ve Kemal'e güvenir. Romanda yer alan bir başka figür olarak Ahmet genç bir Türkçe öğretmenidir. Siyasi bir kimliğe sahiptir. Askerler pek çok tutuklamalar yapar ve onların arasında arkadaşları da vardır. Kemal sürekli olarak olaylardan kaçır. Kendini kaçır, korkak hisseder, ülkesine ve vatanına ihanet etme düşüncesi içini kemirir. Sınırın öte yakasındadır ve oradan geriye dönüş artık zordur. Babası ve kardeşleri ona tavır alırlar. Ev ona yalnızlığı ve yabancılığı anımsatır. Sabine'nin annesi Kemal'i hiç istemez. Kemal hakkında birçok ön yargıları vardır. Fakat Sabine'nin babası Kemal'i savunur. Sabine'nin ailesi git gide yabancı düşmanlığı yapmaya başlar.

İlk geldikleri günlerde buradaki bir dernek Kemal için sürgünde bir vatandır. Daha sonra sürgünde yaşamak ile Türkiye'de yaşamayı bir tutmaktadır. Hem yabancı ülkede, hem de kendi devletinde kendisini bir hapisanede tutsak olarak hissetmektedir. İnsan haklarının kitaplardaki gibi olmadığını söyler. Oturma izni başvuruları da sürekli reddedilir. Avusturya'ya da iltica talebinde bulunan Kemal, daha sonra Fransa'ya sığınma talebinde bulunmak için çaba harcar. Fransa'da tanıdığı devrimci arkadaşları onun yanında olmaya çalışırlar. Göçmen şartları Fransa'da çok kötü olduğundan dolayı kalacak yer bulması neredeyse imkansızdır. Fransa'da çok daha zorlu bir dilsizlik sorunu yaşar. En sonunda yeniden Almanya'ya dönen Kemal, kendine farklı bir hayat yolu çizmeye başlar.

3.2. Sürgünlük Açısından "Sürgündeki Yabancı"

Şakir Bilgin "Sürgündeki Yabancı" adlı eserinde Kemal isimli bir Türk sığınmacıyı ele alarak, günümüzde yaşanmış siyasi sürgün olaylarına ve yaşamına ışık tutar. Şakir Bilgin'in babası Almanya'da yaşamaktadır ve bu durum yazarın orada sürgün edilen kişilerle tanışmış olabileceği gerçeğini yansıtmaktadır. Türkiye'ye geri geldiğinde siyasi nedenlerden dolayı tutuklanmış

ve üç yıl hapis yatmıştır. Daha sonra Almanya'ya yerleşmiştir. Yazar yaşamış olduğu olayların etkisi altında kalarak sürgünlük üzerine bu eseri yazma zorunluluğu hissetmiş olabilir. Kemal karakterini ile kendisi arasında bir ilişki kurulabilir.

Sürgünlük kavramını hapisane, tutsaklık gibi kavramlarla nitelendirmiştir. Sürgünde olmak, korkuyu da beraberinde getirmektedir. Özgür olmak, ya da bilinmezleri yaşamak, insanı gelecek kaygısı üzerine düşündürmektedir. İnsan haklarının herkes için eşit olmadığını da gösterir ve kişiden kişiye bir ayırım yapıldığı ifade edilir:

"Sürgünde yaşamakla Türkiye'de yaşamak, bir yönden aynı gibi: Burası da bir hapisane. Sen ise bir tutsaksın. Kimi yerde sınır, kimi yerde yabancılar polislerinin elindedir. Sürekli bir korku, gelecek korkusu peşinde. Ne olacaksınız? Yıllarca sürecek bilinmezlikler içinde mi yaşayacaksınız?.. Bu topraklarda çocuğum oldu, yıllarımı verdim buraya, hala sürülmek korkusuyla yaşıyorum. Senin durumun da öyle değil mi?.. Yıllardır hep aynı yerde yaşamak zorunda kalıyorum. Ne ben, ne de düşüncelerim özgür! İnsan hakları, kitaplardaki kadar özgür değil buralarda..." (s.47)

Sürgün olmak insanların bir yere ait olamamaları duygularını da beraberinde getirmektedir. Sürgünlük kavramı, kişiler için farklı anlamlarda içerebilir:

"Geldiğim topraklardan başka yere." , "ait olamama duygusu var içimde hep. Sürgün sözü bu halimi hatırlatıyor bana."(....). Kimi kez yerimin, adresimin bile belli olmadığı ödünç bir yaşam!" (s.68).

Sürgünlük kişileri vatansız, yurtsuz yapar. Her an o ülkeden sürülme korkusu içinde yaşatır. Bu yüzden de sürgünlük her yerde birbirine benzer:

"Sürgünde her yer birbirlerine benzer." (s.111)

3.3. Yurtsuzluk Kavramı Bakımından "Sürgündeki Yabancı"

"Bir halkın üzerinde yaşadığı, kültürünü oluşturduğu topraktır, vatan" (TDK). Sürgünlük insanları yaşadıkları topraklardan uzaklaştırabilir. Yaşadıkları sürgün ile birlikte yeni bir yurt bulma çabasına girebilirler. Fakat gittikleri yani sürgün olarak gittikleri yeri yurt olarak benimseyemezler. Hep bir ayırım içinde kalırlar ve sürekli memleket hasreti çekerler. "Sürgündeki Yabancı" isimli romanda ise yurtsuzluk kavramı kişilerin bir yerde

çok fazla oturamadıklarını ele alır. Romanın kahramanı Kemal yedi defa yer değiştirmiştir. Fakat romanın sonunda Fransa'ya doğru yola çıkmıştır. Ama geleceği belirsizlikler ile doludur. Kemal'in arkadaşları da onun gibi durumlar yaşamıştır. Kemal'in sürgünlük bilinci değil, Bilgin'in sürgünlük bilincinden yola çıkmaktadır. İnsanlar kendilerini özlem duydukları şeylere karşılık bir yerlere sığınmak isterler. Hele ki memleketinden uzakta olan insanların sürgün hayatı yaşaması bu acıyı ikiye katlar. Bir bina dahi olsa o hasreti bir nebze bile dindirebilir. Kemal karakteri de kendi toprağı gibi gördüğü derneği bir annenin oğlunu sahiplenmesi gibi benimsemiştir: "İşlek bir caddenin üzerindeydi bir dernek. Burası, adeta sürgünde bir vatandı ona; özlerine döndüklerine inandıkları, özlem duydukları şeylerin havasını bir parça da olsa kokladıkları bir verdi onun gibilerine..."(s.40).

İnsanlar sürgün oldukları yerlerde istedikleri gibi yaşayamazlar. Her zaman bir korku içinde olurlar. Kendilerini mutlu edecek şeyler yapmak isterler fakat bu durumdan etkilenirler. Bu duygu da onların ruhsal çöküşlerine neden olur: "Yurtdışında, bir kez bile dolu dolu yaşayamadım mutluluğu. Böyle bir günü anımsamıyorum. Hem yaşamadım ki, anımsayayım!"(s.102). Bir yere ait olamama bazen de kendi dışında hayat kurduğun kişileri de etkilemektedir. Örneğin anne ve babanın bebekleri de bu durumdan etkilenmektedir:

"O anın anlamını hiç mi hiç anlayamayan, nereden nereye geldiğinin ayırtına bile varamayan bu çocuklar, analarının babalarının yazgılarına ayrılmaz bağlarla bağlıydılar. Doğdukları toprakları tanımadan, buralara gelmişlerdi. Bir yabancı olduklarını her an hatırlayarak yaşamak zorundaydılar. Ana babalarının yanında bir bavul gibi geldikleri yere geri gönderilmeyeceklerse, buldukları ülkenin bilmem kaçınıncı sınıf insanı olarak yaşamaya hak kazanacaklardı! Bir ömür, işte böyle geçecekti belki de..."(s.116).

Yabancı bir ülkede başkaları tarafından aşağılanmak, hakaretlere uğramak bazen insanların canını acıtır. Bir insan kendini bir yere ait hissetmiyorsa çevresindeki kişilerin kötü davranışlarını çok fazla dikkate almaz. Memleket özlemi bu dönemde yüksek olduğu için insanlar değişik duygulara kaptırırlar kendilerini. Bazen dalıp giderler, bazen de işin içinden nasıl çıkabileceklerini düşünürler. Geri dönme düşüncesi bile onlar için bir umut kaynağı durumundadır. Çünkü her insan kendi toprağına aittir. Göçmen kuş kelimesi Bilgin için memleketine karşı bir özgürlük

hasretini simgeler. Kendini göçmen bir kuş görüp, memleketine özgürce dilediğince gitmeyi yeğler:

"Çevrenin tepkileri, başkalarının bizlerle ilgili düşünceleri bazı zamanlar hiç ilgilendirmiyor, yabancı düşmanı, ırkçı tavırlar rahatsız etmiyor pek. Çünkü ben, burada yaşamıyordum duygusu içindeyim çoğu kez. Bu sorunlar benim sorunum değilmiş gibi geliyor. Çok ünlü bir şair, "Her insan kendi ülkesine, kendi toprağına aittir." diyor. Ne güzel değil mi? (...) Anlayacağın burada, bu zengin ama bana soğuk gelen ülkede geçici bir konuk durumundayım. Yıllarım sığınma başvurusunun kabulü için uğraş içinde geçti. Bugün geleli yıllar oldu. Ama yaşadığım her olayın, karşılaştığım her bir tavrın sonunda vatanıma olan bağlarım daha da güçlendi. Bir gün oraya dönecek olmam, buna yürekten inanmam, sürgünün birçok zorluklarını unutturuyor, kendimi adeta yeniden buluyorum. Bir göçmen kuş görüyorum buradaki beni"(s.150).

3.4. Yabancılaşma Bakımından "Sürgündeki Yabancı"

Sürgündeki veya göçteki kişiler belli bir süreç içinden geçtikleri için bu süreçte onların duygularını etkilemektedir. Kişilerde üzerinde yalnızlık hissi ve toplum tarafından dışlanma gibi sorunlar ortaya çıkabilir. Bulunduğu ortama ayak uyduramayan kişilerde yabancılaşma hissi görülür. Romandaki Kemal gibi kişiler kendilerine yakın olan insanlarla yakın olarak bu yabancılaşma olayını aşmaya çalışırlar. Kemal'in başlarda yaşamış olduğu yabancılaşma sorunu dil üzerine değildi. Fakat Fransa'ya taşındığında dil sorunu da onu çevresine yabancılaştırmıştı.

Kemal, Sabine'nin yanından ayrıldığı için kendini başıboş hissetmektedir. Bu da onu kentin karanlık sokaklarında yalnız hissetmesine neden olur. Yalnızlık duygusu ile Kemal kendini toplum içinde değersiz hissetmektedir. Şehirlerde olan yalnızlık, kişinin bazen etrafında olan şeylerin farkına varması anlamına gelebilir. Kimi zaman ise olanlar karşısında elinden hiç bir şey gelmemesi de toplum tarafından kendini izole etmesi biçimiyle belirir:

"Yüreğine hep bir hüzün yalnızlık çökerdi bu kente karanlık indiğinde. Başıboşluğun aldatıcı ve küçültücü etkisine kendisini kaptırmasa da, sokakların ortasında kimsesiz ve sahipsiz biri olduğu duygusu yoklardı sık sık içinini" (s.12).

Almanya'ya giden sığınmacılara karşı ırkçı tavırlar sergilendiği görülmektedir. Sığınmacı olarak giden kişilere hayvanmışçasına takılan tavırlar

sergilenmektedir. Bu da sığınmacı olarak yaşayan kişilerin kendi içlerindeki yabancılaşma/yabancılaşma duygusunu ortaya çıkarmaktadır: “Biz yabancıları görünce, vahşi bir hayvanla karşılaştığını sana[n]lar da oluyor...” (s.23). Bir insanı yalnızlık duygusu kaplamışken ve derdini anlatacak birini bulamadığı zamanlarda kendi kendine dert yanar. Bu da insanı ruhen etkilemektedir. Hele ki bir sürgündeysen o kişi, bu bağlamda kendi kendinin dostudur: “Tek başınalığını kendisiyle paylaşmak zorunda kaldığı, en yakınının yine kendisi olduğu anlar eksilmiyordu sürgünde”(s.49). Yalnızlık duygusu ile kişi kendisini çevreden yalıtılmış ve üzgün hisseder. Memleket hasretiyle birlikte yalnızlık kaybolmuşluk hissi verir. Çaresiz duygulara kapılarak kişi kendi içinde yabancılaşır:

“Yalnız, yapayalnızdı, hiç bitmeyecek bir yolculuğa çıkmış gibiydi o an. Bir süre sonra pencereden ayrılıp yatağına uzandı... Hala gidiyordu; tek başına gidiyor, parçalanmış duygular içinde ait olması gereken bir yeri arıyordu gözleri.” (s.51)

Dört kez tekrarlanan bu cümle ile Bilgin bize yalnızlığının içinde kayboluşundan bahsetmektedir. Memleketine karşı bir acı çekmektedir. Memleketinden uzaklığı ona bir yalnızlık gibi gelmekteydi. Sürekli tek başına oluşu onu bu tekrarlamaları yapmaya itmişti: “Günler uzun, günler yalnızdı!...” (s.82-83).

Yazar kendi ülkesindeki hareketlilik ile Kemal’in yaşamış olduğu Almanya’yı karşılaştırmaktadır. Almanya onun için sürekli olarak yalnızlığı anımsatmaktadır. Evleri soğuk görmek, kimsenin olmayışı ile bağdaştırılabilir. Buda Kemal’in çevresindeki insanlara karşı yabancılaşmasına neden olur. Kültür farkı da bu yalnızlıkta bir faktördür. Kendi ülkesindeki çocukların bağırış çağırışları ile Almanya’daki çocukların sessizliğinden de bahsetmektedir. Ülkesindeki canlılığı Almanya’da görememesi onu hayal kırıklığına uğratmıştır:

“Bu ülke ona hep yalnızlığını anımsatıyor, yaşam belirtisi gösteren bir varlık görüldüğünden kuşkulanıyordu bazı anlar. Düzenli ama soğuk bulunduğu evler, sokaklar ve tıpkı ona benzettiği insanlar. İnsan sesine hasret kaldığını düşünüyordu sokakların. Akşamların yalnızlığını bir anda yok ediveren bir çocuk sesi duyamamıştı uzun süre.” (s.85)

“Dışarı çıktığında bir yalnızlık duygusu çöktü ansızın içine.” (s.94)

İnsanı insana yabancılaştıran duygunun birbirlerine değer vermemek olduğunu görebilmekteyiz. Evli olsa dahi insanlar kendilerini yalnız hissedebilirler. Bu da onları için yeni bir arayış içine sokabilir. Çocuğunun işleri ile uğraşmak insanları bezdirebilir... Böyle insanlar kendileri için hep bir ilgi arayış içindedir. Bundan dolayı da insan sevgisinin yerine koyabilecek bir şeyler buldukları zaman bu onları mutlu edebilir. Fakat yalnızlıklarını o anlık dindirebilir. Bir köpek daima sadıktır sahibine. Bu yüzden insanlar yakın olabileceği güvенеbileceği kişileri ararlar:

“Köpeğe çocuktan daha fazla ilgi gösteriyorlar gibi(...) Anlamakta güçlük çekiyorum köpeğine çocuğundan çok ilgi gösteren, hatta onu çocuğundan fazla okşayan bu insanları... Sanırım, insanın insana yabancılaşmasının bir biçimi de böyle karşımıza çıkıyor. Kanımca bu insanlar özlemini duydukları bir şeyi arıyorlar. İnsan sevgisinin ve insanın insana yakınlığının anlamına uygun yaşanmaması, belki de bu sevgiyi başka yerde ve biçimde yaşamaya itiyor kişileri: Hayvanlara ilgi ve sevgide anlamını aşan boyutlara yükseliyor. Yoksa hayvanlara yakın olan kişilerin insandan uzaklaşması, kaçması nasıl açıklanabilir” (s.135).

Kemal’in gerçek isminin Ahmet olduğunu burada görmekteyiz. Kendi ismine bile yabancılaşmıştı aslında. Bu da Kemal’in bir şeylerden kaçtığını göstermektedir. Yeni bir yer bulma kendine yer edinme çabası gösterirken kendi kendisinin yabancılaşmasına neden olmuştur bu isim değişikliği: “Ahmet!” dedi.”. (s.148)

Yalnızlık ve yabancılaşmanın etkisi bir süre sonra ne olursa olsun geri dönmeyi düşündürür insana. Bu düşünce ile insanlar her şeyi göze alabilirler. İşin sonunda ceza bile olması insanı memleketine dönmesine engel olamazdı. Geçmişte yapılmış şeylerin cezasından dolayı insan bir çaresizliğe doğru sürüklenirdi. Ailenin, dostların yanı sıra insanın kendi vatan toprağına da dönme hissi sürer. Geriye dönüşün kolay olmadığı gerçeğini değiştirmeyecektir. Geri dönmek yerine orada kalmak kişinin kendini suçlu hissetmesine de sebep olmaktadır. Hatta yüzleşmekten korkmak bile denebilir:

“Ne olacağız buralarda? der, dururdu. Geriye dönmeyi düşünürdü sık sık. Hatta gitmek için birçok kez girişimde bile bulunmuştu. Olmadı. Ülkede bulunan arkadaşlar, bırak mücadeleyi, kendilerini bile koruyacak durumda değillerdi. Açık söylemeler de bir de Necmi’yle uğraşmak

istemiyorlardı. “dön!” deselerdi kesinlikle dönerdi geriye. Böyle bir ruh hali içindeydi. Zaten buraya gelmesine kendisi de şaşırıyordu. Yaşamda korku nedir bilmeyen biri, çekinmeden birçok kez tehlikeye atılmış bir devrimci, nasıl olduğunu anlamadan bir anda ülke dışında bulmuştu kendisini. Yitip gidenin, eskinin yerine bir şeyler koyamama, küçülttüğün küçülttü onu. Böyle bir çaresizliği kolay kabul edecek tiplerden değildi. İçindeki boşluğu, doyumsuzluğu, ki artık onun hep böyle süreceğine inanmıştı, gidermek için yaptıkları bir yerde son buldu.” (s.167)

3.5. Dil Sorunu Açısından “Sürgündeki Yabancı”

Şakir Bilgin’in “Sürgündeki Yabancı” eserinde kahraman dil sorunları yaşar. Kemal’in Almanya’dan Fransa’ya gittiğinde bu sorundaha bir ağırlıklı olarak ortaya çıkar. Dil bir konuşma anahtarı olduğu için insanların kendine yabancılaşmasını önlemektedir. Fakat eğer bir insan dille ilgili bir problem yaşıyorsa çevresine uyamaz ve hep geride kalır. Kemal yeni gitmiş olduğu bir ülkede dil problemi yaşamaktadır. Bu da onu her konuda kendini eksik görmesine neden olmaktadır. Dil problemi yüzünden kimseyle iletişim kuramaması, onu topluma karşı yabancılaştırır: “Kent, kasaba adları çok yadırgatıcı geliyor, buranın diline, düşündüğünden fazla yabancılık çekiyordu” (s.147). Romandaki karakter Kemal’in Alman dilini bir Alman gibi konuştuğu görülmektedir. Almanya’da onun gibi Türk arkadaşlarının olması ve Türkçe konuşması, Türk diline karşı hasretini de ortadan kaldırmıştır. Dile hakim olmasının nedeni Şakir Bilgin’in daha önce Almanya’ya babasının yanına gitmiş olmasıdır. Fransa’ya gidişi ise onun için bir felakettir. Çünkü Fransızca bilmemektedir. Bu da, oradaki dil problemini ortaya çıkarmakta ve yabancılaşma sorununu daha fazla yaşatmaktadır:

“Alışılmış bir sığınmacı kampından çok değişikti burası. En büyük sorunu, Türkçe ya da Almanca bilen dertleşebileceği bir kişinin bulunmamasıydı. Oradakilerle dil yönünden anlaşamasa da, kendiliğinden oluşmuş bir yakınlık vardı aralarında. Mutfakta yemek yaparken, banyoya girerken, tuvalette bulunurken, bu hemen göze çarpıyordu. Gülmeleri, bakışmaları, çeşitli tepkileriyle birbirlerini, hem de her şeyleriyle anlıyor gibi davranıyorlardı. Mehmet sorduğunda, “Herkes bildiği gibi konuşuyor, ama yine de anlaşıyoruz” demişti Kemal. Çoğu siyah bu insanlarla yazgısının bir noktada çakışması, dünyanın Avrupa’sında

şığınmacı olmak, en azından birbirlerini anlamalarına yetiyordu” (s.151).

Geçen süre zarfında dili öğrenememesi Kemal’in kendine kızmasına neden olur. Bundan dolayı da bazı konularda yetersiz kaldığı görülmektedir:

“İsteğimizle geldik buraya. Kimse gelip rahatsız da etmiyor bizi. Gelseler, zaten ne söyleyebilirim ki! Ancak bir ekmek isteyecek kadar öğrenebildim buranın dilini. Kimseye kızmıyorum ben, bana, bize kızıyorum” (s.154).

Dili az da olsa konuşabilmek kendini aktarabilme duygusu insanın güvenini arttırır. Kimseye karşı muhtaç olma eğiliminden çıkartır. Kemal’de dili anlayıp konuşmaya başladığı zaman biraz olsun kendine karşı yabancılaşma konusundan uzaklaşmıştır: “Günlük dili anlamaya, konuşmaya başlaması, ilk kez gördüğü sokaklarda gezinirken bir güven veriyordu...” (s.154)

4. Sonuç

Siyasi problemlerin yaşandığı 80’li yıllarda birçok önemli kişi Türkiye’den Avrupa’ya göç etmiş veya sığınma talebinde bulunmuştur. İnsanlar Avrupa’ya gittiklerinde bir şekilde ayakta durmaya çalışmıştır. Bu romanda Şakir Bilgin sürgün / göç olayları esnasında yaşanan olayları aktarmıştır. Nitekim bu eser orada bu sorunu yaşayan insanların bir sesi niteliğindedir. Bu eserde sürgün / göç kapsamında bir ülkeye giden kişilerin olumsuz bir şekilde etkilendiği görülmektedir. İnsanların yaşamış olduğu dil problemi, yabancılaşma, memleket hasreti-özlemi, yersizlik-yurtsuzluk gibi problemlerle karşılaşmıştır. Dertlerini anlatabilecek insanlar bulmak istemiştir. Avrupalı olan insanlar tarafından sürekli ezilerek dışlanmış olup ayrıca sığınma veya göç için gelen kişilere karşılık ırkçı tavırlar sergilenmiştir. Şakir Bilgin de bu olayları yaşamış bir örnek niteliğindedir. İnsanların onları yok sayısı da bu olayların bir sonucudur. Hikayede Kemal ve onun arkadaşları da bu tür duygular yaşamaktadır. Bu da onları etkilemektedir.

Sonuç olarak zorunlu göç olarak da adlandırılan olayın Türk Alman göç yazınında alt başlık olarak yer aldığı, örneklerinin bulunduğu görülmektedir. Göç yazını değil, sürgün yazını adı altında anılması da gerek eser içeriği, gerekse yazarına bağlı otobiyografik unsurları nedeniyle ortaya çıkmış bir gerçekliktir. Sürgün yazını olarak nitelenebilecek eseriyle Şakir Bilgin aynı zamanda Türk Alman göç yazını içerisinde anılmaktadır.

5. KAYNAKÇA

- Akay, A. (1996). "Sürgün Kimliği", içinde; Andaç, Feridun. (Haz.), Sürgün Edebiyatı, Edebiyat Sürgünleri, İstanbul: Bağlam Yayıncılık
- Andaç, F. (1996). "Sürgün Sözlere Anlamı", içinde; Andaç, Feridun. (Haz.), Sürgün Edebiyatı, Edebiyat Sürgünleri, İstanbul: Bağlam Yayıncılık
- Asutay, Hikmet, (2017). Göçmen Edebiyatı, Ceren Yayıncılık 2017
- Balcioğlu, İ. (2007). Sosyal ve Psikolojik Açıdan Göç, İstanbul: Elit Kültür Yayınları.
- Bilgin, Şakir, (1998). "Sürgündeki Yabancı". Pencere Yayınları
- Doğan, Coşkun (2017) " Düzensiz Göçmenlerin Türkiye'ye Ekonomik Açıdan Etkileri" Tarih Okulu Dergisi (TOD), Eylül 2017, Yıl 10, Sayı XXXI,ss.315-329, DOI No: <http://dx.doi.org/10.14225/Joh 1102>
- Doğan, Coşkun (2017) "The Importance of Multiculturalism in Community Interpreting", International Journal of Business Humanities and

Technology, Vol.7,No.2 June 2017,ISSN 2162-1357 (Print), 2162-1381 (Online), Center for Promating Ideas, USA

Kocadoru, Yüksel, (2003). Geçmişten Günümüze Almanya'da Almanca Yazan Türkler ve Emine Sevgi Özdamar, Eskişehir: Rema Matb.

Topçu, Hayrunnisa, (2009). International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4 /1-I Winter 2009

Öztürk, Kadriye, (1995). "Der Beitrag der Emigrantenliteratur zur interkulturellen Germanistik", Tagungsbeiträge des V. Türkischen Germanistik-Symposium, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yay., 1996

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a5214db3c00c5.35318725 .
Erişim Tarihi: 29.12.2017